

Η ανάδειξη της ΕΕ σε εποπτεύουσα αρχή ως προς τη χρήση νέων τεχνολογιών στον τομέα της δίωξης του εγκλήματος

Παναγιώτα Λυπημένου*

Η κοινωνία έχει εξελιχθεί θεαματικά χάρη στην τεχνολογία. Οι τεχνολογικές εξελίξεις συνέβαλαν, μεταξύ άλλων, στην εξάλειψη της παγκόσμιας φτώχειας, στην άνθηση του διεθνούς εμπορίου και στον σεβασμό και την απόλαυση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Στην πραγματικότητα, υπάρχουν λίγοι τομείς της ανθρώπινης ύπαρξης στους οποίους η ανθρωπότητα δεν χρησιμοποιεί την τεχνολογία για να επιτύχει στόχους. Έτσι, δεν αποτελεί έκπληξη το γεγονός ότι οι τεχνολογίες χρησιμοποιούνται σήμερα ευρέως και για λόγους ασφαλείας και, πιο συγκεκριμένα, για τη μάχη κατά του εγκλήματος.

Τα όργανα του ΟΗΕ για τα ανθρώπινα δικαιώματα έχουν καθιερώσει μια τριμερή τυπολογία των κρατικών υποχρεώσεων -είτε θετικών, είτε αρνητικών- η οποία περιλαμβάνει την υποχρέωση α) σεβασμού, δηλαδή το κράτος να μην παρεμβαίνει στην απόλαυση των δικαιωμάτων, β) προστασίας, δηλαδή το κράτος να διασφαλίζει ότι τρίτοι ή ακόμη και ευρύτερα φαινόμενα, όπως οι περιβαλλοντικές καταστροφές, που μπορούν να αποφευχθούν, δεν παρεμβαίνουν στην απόλαυση των δικαιωμάτων των προσώπων που υπάγονται στη δικαιοδοσία του, και γ) εκπλήρωσης, δηλαδή το κράτος να λαμβάνει θετικά μέτρα για την πλήρη πραγμάτωση των δικαιωμάτων, υιοθετώντας, για παράδειγμα, νομοθετικά μέτρα¹. Στο ίδιο πλαίσιο, η νομολογία, όπως έχει διαμορφωθεί από τα ευρωπαϊκά δικαιοδοτικά όργανα, έχει, επίσης, αναπτύξει θετικές δικονομικές υποχρεώσεις, ερμηνεύοντας τα ουσιαστικά δικαιώματα -όπως το δικαίωμα στη ζωή και την απαγόρευση των βασανιστηρίων και της απάνθρωπης ή εξευτελιστικής μεταχείρισης- σε συνδυασμό με το άρθρο 1 της ΕΣΔΑ, με αποτέλεσμα το κράτος να υποχρεούται σε διερεύνηση κάθε καταγγελλόμενης παραβίασης, που λαμβάνει χώρα και να τιμωρεί τους υπευθύνους, λαμβάνοντας, πάντως, υπόψη κατά την ερμηνεία των θετικών κρατικών υποχρεώσεων, το τυχόν δυσανάλογο βάρος για τις αρχές, ως συνέβη στην υπ' αριθ. 22535/93 υπόθεση του ΕΔΔΑ *Mahmut Kaya κατά Τουρκίας*².

Το άρθρο 52 του ΧΘΔΕΕ, ωστόσο, επιτρέπει περιορισμούς στην απόλαυση των δικαιωμάτων που προστατεύονται από την τριμερή τυπολογία των κρατικών υποχρεώσεων και ορίζει ότι οι περιορισμοί των δικαιωμάτων αυτών πρέπει να προβλέπονται από το νόμο, να σέβονται την ουσία του δικαιώματος και την αρχή της αναλογικότητας και να επιβάλλονται μόνον εφόσον είναι αναγκαίοι και ανταποκρίνονται πραγματικά σε στόχους γενικού ενδιαφέροντος, που αναγνωρίζει η ΕΕ, ή στην ανάγκη προστασίας των δικαιωμάτων και ελευθεριών των τρίτων. Τέτοιοι περιορισμοί συναντώνται, μεταξύ άλλων, κατά την εφαρμογή τεχνολογικών συστημάτων για την πρόληψη και την καταστολή του εγκλήματος -ιδίως εκείνων που έχουν ενσωματώσει λειτουργίες τεχνητής νοημοσύνης- όπου ο επιδιωκόμενος σκοπός δικαιολογεί παρεκκλίσεις από την ακώλυτη απόλαυση των θεμελιωδών δικαιωμάτων.

Ένα υπό διαμόρφωση φορητό τεχνολογικό σύστημα ανίχνευσης ψεύδους με τεχνητή νοημοσύνη, που επικουρεί τους συννοριακούς ελέγχους υποδεικνύοντας τα επίπεδα κινδύνου των ταξιδιωτών βάσει βιομετρικών δεδομένων, αποτελεί το iBorderCtrl. Όπως επισημαίνει η

* Υπ. Διδάκτωρ Νομικής Σχολής ΑΠΘ, LL.M., LL.M., Δικηγόρος

¹ Διεθνές Σύμφωνο για τα Ατομικά και Πολιτικά Δικαιώματα (ICCPR), άρθρο 2, Επιτροπή Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων, Γενικό Σχόλιο αριθ. 31: Η φύση της γενικής νομικής υποχρέωσης που επιβάλλεται στα κράτη μέρη του Συμφώνου, ¶ 6, Έγγραφο ΟΗΕ CCPR/C/21/Rev.1/Add.13 (29 Μαρτίου 2004).

² International Legal Framework Committee, The Esperanza Protocol: THE INTERNATIONAL LEGAL FRAMEWORK APPLICABLE TO THREATS AGAINST HUMAN RIGHTS DEFENDERS: A REVIEW OF THE RELEVANT JURISPRUDENCE IN INTERNATIONAL LAW, Center for Justice and International Law (CEJIL), Washington, D.C., Α' έκδ. 2021, σ. 11.

καθηγήτρια Ευρωπαϊκού Δικαίου Marise Cremona, τα βιομετρικά δεδομένα θεωρούνται σημαντικό εργαλείο όσον αφορά την ασφάλεια των εγγράφων³.

Το εν λόγω έργο έχει λάβει χρηματοδότηση από το πρόγραμμα έρευνας και καινοτομίας «Ορίζοντας 2020» της Ευρωπαϊκής Ένωσης και έχει ως στόχο να εφαρμοστεί στα σημεία διέλευσης χερσαίων συνόρων: οδούς, μονοπάτια, σιδηροδρομικούς σταθμούς. Το iBorderCtrl δεσμεύεται να μετατρέψει τους ελέγχους στα σύνορα σε μια εύκολη και γρήγορη διαδικασία για τους νόμιμους ταξιδιώτες. Έτσι, το έργο σε προτρέπει να «Προεγγραφείς από το σπίτι σου, να δώσεις συνέντευξη στον εικονικό συνοριοφύλακα και να εξοικονομήσεις χρόνο στο σημείο διέλευσης των συνόρων».

Το iBorderCtrl χρησιμοποιεί λογισμικό και υλικοτεχνικές τεχνολογίες που επιτρέπουν τη διενέργεια διαφόρων τύπων ελέγχων. Ειδικότερα, επαληθεύει τα βιομετρικά δεδομένα που προέρχονται από τα διαβατήρια και άλλα σχετικά έγγραφα, τα οποία, παράλληλα, πιστοποιούνται για τη γνησιότητά τους, διευκολύνει την αξιολόγηση του κινδύνου των ταξιδιωτών, αλλά -το σημαντικότερο- έχει τη δυνατότητα να σε «πιάσει επ' αυτοφώρω», χρησιμοποιώντας μια αυτοματοποιημένη τεχνολογία ανίχνευσης εξαπάτησης, ή αλλιώς, έναν ανιχνευτή ψεύδους. Επιπρόσθετα, αποτελεί έναν εύχρηστο τρόπο αντικατάστασης των παραδοσιακών συνοριακών ελέγχων, χάρη στην προεγγραφή πριν το ταξίδι, η οποία όχι μόνο θεωρείται ότι εξοικονομεί πολύτιμο χρόνο, αλλά και ενημερώνει τους ταξιδιώτες σχετικά με τη διαδικασία των ελέγχων, καθώς και τα δικαιώματά τους, παραδείγματος χάρη, το δικαίωμα στην ιδιωτικότητα, δεδομένου ότι συλλέγεται τεράστιος όγκος δεδομένων κατά τη διαδικασία ταυτοποίησης. Θα πρέπει να σημειωθεί ότι, σύμφωνα με τη νομοθεσία της ΕΕ και το εθνικό δίκαιο, η επεξεργασία των δεδομένων απαιτεί τη συγκατάθεση του ταξιδιώτη. Ένα ακόμη πλεονέκτημα της διαδικασίας προεγγραφής είναι ότι μειώνει τον φόρτο εργασίας και τα υποκειμενικά σφάλματα των υπαλλήλων. Τέλος, το iBorderCtrl προσφέρει μεγαλύτερη άνεση στους τακτικούς, νόμιμους ταξιδιώτες, υπό την προϋπόθεση ενός αριθμού επιτυχών διελεύσεων και απρόσκοπτων παραμονών, σύμφωνα με την επίσημη ιστοσελίδα του έργου⁴.

Μολονότι οι πρώτες δοκιμές, που πραγματοποιήθηκαν σε επιλεγμένα σημεία διέλευσης συνόρων της Ουγγαρίας, της Ελλάδας και της Λετονίας και βασίστηκαν σε συνεντεύξεις με Avatar, δείχνουν ότι η ακρίβεια του iBorderCtrl είναι 76% και μπορεί να φθάσει στο 85%⁵, ορισμένοι ακαδημαϊκοί έχουν αμφισβητήσει τα αποτελέσματα που προέρχονται από την ανίχνευση των μικρο-χειρονομιών, ενώ η διαδικτυακή έκδοση *The Intercept* αναφέρει ότι ο δημοσιογράφος της, ο οποίος δοκίμασε το σύστημα πριν διασχίσει τα σερβοουγγρικά σύνορα, έδωσε ειλικρινείς απαντήσεις σε όλες τις ερωτήσεις, ωστόσο θεωρήθηκε ψεύτης, καθώς εντοπίστηκαν 4 ψευδείς απαντήσεις στις 16 και του αποδόθηκε βαθμολογία 48⁶. Η ερευνητική ομάδα του iBorderCtrl δεν έχει ακόμη δημοσιοποιήσει τα ευρήματά της. Δεδομένου ότι η ημερομηνία ολοκλήρωσης του προγράμματος υπήρξε τον Αύγουστο του 2019, προκαλεί εντύπωση το γεγονός ότι η Ευρωπαϊκή Επιτροπή δεν έχει δημοσιεύσει καμία έκθεση σχετικά με τις δοκιμές ενός έργου που κόστισε 4,5 εκατομμύρια ευρώ. Μήπως αυτό συμβαίνει διότι τα αποτελέσματα δεν θα ικανοποιούσαν το κοινό;

³. M. CREMONA, *New Technologies and EU Law*, Oxford Scholarship Online, 2017, σ. 202.

⁴. Πηγή: <https://www.iborderctrl.eu/>.

⁵. R. GALLAGHER / L. JONA, *We Tested Europe's New Lie Detector for Travelers — and Immediately Triggered a False Positive*, *The Intercept*, July 2019, <https://theintercept.com/2019/07/26/europe-border-control-ai-lie-detector/>.

⁶. «Μια μικροχειρονομία είναι μια πολύ λεπτομερής μη λεκτική χειρονομία, όπως η κίνηση του ματιού από πλήρως ανοιχτό σε μισάνοιχτο», Γ. Ε. ΜΠΟΥΛΤΑΔΑΚΗΣ κ.ά., *Intelligent Deception Detection through Machine Based Interviewing*, International Joint Conference on Neural Networks (IJCNN), Ιούλιος 2018, σ. 4. Ωστόσο, ο καθηγητής Meijer επεσήμανε ότι: «Ένα σύστημα τεχνητής νοημοσύνης μπορεί να υπερτερεί των ανθρώπων στην ανίχνευση εκφράσεων του προσώπου, αλλά ακόμη κι αν αυτό ισχύει, δεν σημαίνει ότι μπορείς να συμπεράνεις από αυτές αν κάποιος λέει ψέματα ή όχι, καθώς η εξαπάτηση είναι ψυχολογική κατασκευή», σε *MIT Technology Review*, Μάρτιος 2020, σε <https://www.technologyreview.com/2020/03/13/905323/ai-lie-detectors-polygraph-silent-talker-iborderctrl-converus-neuroid/>.

Η έρευνα στην οποία βασίστηκε η υλοποίηση της τεχνολογίας ήταν προβληματική από την αρχή. Η ερευνήτρια Antoinette Rouvroy ασκεί κριτική στην τεχνολογία, καθώς δηλώνει ότι δεν μπορεί να διαπιστώσει ποια αντικειμενικά δεδομένα υπάρχουν για να αξιολογηθεί η αξιοπιστία, η εγκυρότητα ή η ακρίβεια του συστήματος, ούτε πώς οι σχετικοί αλγόριθμοι θα εκπαιδευτούν, ώστε να ανιχνεύουν βιοδείκτες εξαπάτησης⁷. Παρομοίως, η ερευνήτρια Vera Wilde είναι επικριτική ως προς την έρευνα που διεξήχθη και στο άρθρο της σχετικά με την αποτελεσματικότητα του iBorderCtrl αναφέρεται στους έξι παράγοντες κινδύνου του καθηγητή Ιατρικής Ιωάννη Ιωαννίδη, οι οποίοι αμφισβητούν την εγκυρότητα των αποτελεσμάτων της έρευνας για την τεχνολογία ανίχνευσης ψεύδους και τους θεωρεί παρόντες και σε αυτή την περίπτωση⁸. Σύμφωνα με τους εν λόγω ερευνητές, ένα ερευνητικό εύρημα είναι λιγότερο πιθανό να είναι αληθές όταν: i) οι μελέτες που διεξάγονται σε έναν τομέα είναι μικρής κλίμακας, ii) τα μεγέθη επίδρασης είναι μικρότερα, iii) υπάρχει μεγαλύτερος αριθμός και μικρότερη προεπιλογή των σχέσεων που εξετάζονται, iv) υπάρχει μεγαλύτερη ευελιξία στους σχεδιασμούς, τους ορισμούς, τα αποτελέσματα και τις μεθόδους ανάλυσης, v) υπάρχουν μεγαλύτερα οικονομικά ή άλλα συμφέροντα και προκαταλήψεις και vi) περισσότερες ερευνητικές ομάδες δραστηριοποιούνται σε έναν επιστημονικό τομέα επιδιώκοντας στατιστικά σημαντικά αποτελέσματα.

Πραγματικά προβληματικό ζήτημα συνιστά ο αριθμός των συμμετεχόντων στα πειράματα και η αναλογία τους ως προς τις εθνικές καταγωγές. Οι πειραματικές δοκιμές του Αυτοματοποιημένου Συστήματος Ανίχνευσης Εξαπάτησης (Automated Deception Detection System), το οποίο χρησιμοποιείται στο iBorderCtrl, πραγματοποιήθηκαν σε 32 άτομα, εκ των οποίων 22 ήταν λευκοί Ευρωπαίοι και 10 Ασιάτες ή Άραβες⁹. Δεδομένου ότι αυτό το σύστημα τεχνητής νοημοσύνης βασίζεται, μεταξύ άλλων, σε αλγορίθμους που λαμβάνουν υπόψη χαρακτηριστικά του προσώπου, όπως οι γωνίες του προσώπου, προκύπτει το ερώτημα: μπορεί αυτή η έρευνα να μας προσφέρει ασφαλή και αξιόπιστα αποτελέσματα¹⁰;

Πέρα από τα χαρακτηριστικά του προσώπου, τα οποία διαφέρουν ανάλογα με την καταγωγή των ερωτηθέντων, είναι προφανές ότι η αναλογία μεταξύ λευκών Ευρωπαίων και Ασιατών/Άράβων δεν επαρκεί για να παραχθούν ασφαλή και αξιόπιστα αποτελέσματα. Πώς είναι δυνατόν να εξαχθούν ουσιαστικά συμπεράσματα από μια έρευνα που στοχεύει στον έλεγχο της εισόδου υπηκόων τρίτων χωρών στην ΕΕ, όταν η πλειοψηφία των συμμετεχόντων δεν προέρχεται από τρίτες χώρες;

Ακόμη και αν αγνοήσει κανείς αυτή τη δυσαναλογία, δεν μπορεί να παραλείψει να αναφερθεί στην προκατειλημμένη επιλογή των Ασιατών και Άράβων συμμετεχόντων. Είναι κατανοητό να συμμετέχουν Ευρωπαίοι πολίτες στα τεστ, αλλά γιατί μόνο Ασιάτες και Άραβες από τις υπόλοιπες ομάδες του πληθυσμού; Είναι επικίνδυνο και απολύτως διακριτικό να θεωρείται ότι μόνο τα άτομα ασιατικής ή αραβικής καταγωγής αποτελούν ταξιδιώτες υψηλού κινδύνου. Καταληκτικά, όλοι οι Ευρωπαίοι συμμετέχοντες στις συνεντεύξεις ήταν λευκοί, τη στιγμή που ο μαύρος πληθυσμός της ΕΕ αυξάνεται¹¹. Συνεπώς, η αποκλειστική απουσία αυτής της πληθυσμιακής ομάδας από τα τεστ είναι ιδιαίτερα ανησυχητική. Είναι, λοιπόν, ευδιάκριτο ότι η διεξαχθείσα έρευνα παρουσιάζει σημαντικά κενά που πρέπει να καλυφθούν.

Εξίσου σημαντικός παράγοντας είναι η ψυχική υγεία ή η ψυχολογική κατάσταση του ατόμου που συμμετέχει στη συνέντευξη, καθώς αυτή μπορεί να οδηγήσει σε ασυνήθιστα έντονες ή

7. Πηγή: <https://www.euractiv.com/section/digital/news/eu-set-to-test-ai-guards-to-protect-external-borders/1286780/>.

8. I. ΙΩΑΝΝΙΔΗΣ, Why Most Published Research Findings Are False, August 2005, <https://journals.plos.org/plosmedicine/article?id=10.1371/journal.pmed.0020124> και <https://iborderctrl.no/blog:ioannides>.

9. Γ. Ε. ΜΠΟΥΛΤΑΔΑΚΗΣ κ.ά., Intelligent Deception Detection through Machine Based Interviewing, International Joint Conference on Neural Networks (IJCNN), Ιούλιος 2018, σ. 7.

10. C. RUDSCHIES / I. SCHNEIDER, The Long and Winding Road to Bans for Artificial Intelligence: From Public Pressure and Regulatory Initiatives to the EU AI Act, Springer, Ιούλιος 2024, σ. 7.

11. A. MOHDIN, Europe's black population has increased by at least a million over the last decade, Quartz, July 2022, <https://qz.com/1236213/europes-black-population-has-increased-by-at-least-a-million-over-the-last-decade/>.

απρόβλεπτες αντιδράσεις. Στις δημοσιευθείσες πληροφορίες του προγράμματος δεν αναφέρεται πούθενά ότι άτομα με συγκεκριμένες ψυχικές καταστάσεις έτυχαν ιδιαίτερης μεταχείρισης, όπως θα ήταν απαραίτητο¹². Είναι εύλογο να είναι κανείς σκεπτικός απέναντι στον τρόπο που ένα Avatar θα αντιδρούσε κατά τη διάρκεια μιας συνέντευξης, παραδείγματος χάρι, με έναν κοινωνιοπαθή ή έναν καταθλιπτικό άνθρωπο. Όπως επισήμανε ο συντονιστής του προγράμματος, Γεώργιος Μπουλαδάκης σε συνέντευξή του, το άγχος μπορεί να εκληφθεί ως ένδειξη ψεύδους από το σύστημα.

Ας αναλογιστούμε την περίπτωση ενός μαύρου άνδρα, υπηκόου τρίτης χώρας, ο οποίος επιθυμεί να ταξιδέψει προς την ΕΕ. Εγγράφεται διαδικτυακά και περιμένει να τον ανακρίνει το Avatar. Πριν ξεκινήσει η συνέντευξη, ξεφυλλίζει τα κοινωνικά δίκτυα και διαβάσει ειδήσεις σχετικά με τον θάνατο του George Floyd. Δεν θα ήταν παράλογο αν ένιωθε έντονο άγχος στη σκέψη ότι, ενώ πρόκειται να ανακριθεί από τα συστήματα μιας Ένωσης «πολιτισμένων και προοδευτικών κρατών», όπως αποκαλείται η ΕΕ, σε μια άλλη «Ένωση πολιτισμένων και προοδευτικών κρατών», τις ΗΠΑ, ένας άνθρωπος του χρώματός του σκοτώθηκε άδικα από έναν λευκό αστυνομικό. Πρέπει να τονιστεί ότι, εξαιτίας του θανάτου του George Floyd, η Amazon απαγόρευσε τη χρήση της τεχνολογίας αναγνώρισης προσώπου “Rekognition” από τις αστυνομικές αρχές για έναν χρόνο, λόγω παραβίασης της ιδιωτικότητας και στοχοποίησης ατόμων με σκούρο δέρμα, καθώς παρόμοιες τεχνολογίες έχουν κατηγορηθεί για λανθασμένη αναγνώριση ατόμων με πιο σκούρα επιδερμίδα.

Υποθετικά μιλώντας, ένας μαύρος άνδρας θα αναρωτιόταν πρώτα απ’ όλα γιατί άτομα από τη δική του πληθυσμιακή ομάδα απουσίαζαν από τα αρχικά πιλοτικά τεστ του iBorderCtrl. Δεύτερον, θα θυμόταν διάφορες ρατσιστικές συμπεριφορές εις βάρος ατόμων του χρώματός του εντός της ΕΕ. Τρίτον, θα σκεφτόταν ότι δεν είναι απολύτως ασφαλής, καθώς στην πραγματικότητα ανακρίνεται από αστυνομικούς, ένα μέρος των οποίων έχει αποδειχθεί ότι διακρίνει εις βάρος ανθρώπων της φυλής του. Τέταρτον, θα συνειδητοποιούσε σταδιακά ότι, στην ουσία, συμμετέχει σε αυτή τη συνέντευξη, επειδή τα κράτη μέλη της ΕΕ προσπαθούν να αποτρέψουν την άφιξή του στο έδαφός τους. Επομένως, το άγχος του είναι απόλυτα αναμενόμενο!

Η ίδια δυσαναλογία παρατηρείται και όσον αφορά το φύλο των συμμετεχόντων στην πειραματική φάση, ήτοι 10 γυναίκες και 22 άνδρες. Ωστόσο, σύμφωνα με την ερευνητική ομάδα του iBorderCtrl, το Avatar που πραγματοποιεί τη συνέντευξη μπορεί να εμφανίζεται και στα δύο φύλα, προκειμένου να αποφευχθεί οποιαδήποτε μορφή διάκρισης¹³. Αναρωτιέται όμως κανείς: μπορεί πράγματι ένα Avatar που αλλάζει φύλο να λύσει το πρόβλημα της ανεπαρκούς εκπροσώπησης των γυναικών στις δοκιμές;

Λαμβάνοντας υπόψη τις συνθήκες υπό τις οποίες διεξήχθη η έρευνα, θα μπορούσε να θεωρηθεί ότι τα κύρια ευρήματά της είναι μεροληπτικά. Ο καθηγητής Ιατρικής Ιωάννης Ιωαννίδης ορίζει τη μεροληψία ως τον συνδυασμό διαφόρων παραγόντων που σχετίζονται με τον σχεδιασμό, τα δεδομένα, την ανάλυση και την παρουσίαση των αποτελεσμάτων και οι οποίοι τείνουν να παράγουν ερευνητικά ευρήματα εκεί όπου δεν θα έπρεπε να παράγονται. Ο καθηγητής Ψυχολογίας Ewout Meijer υποστηρίζει ότι ο αλγόριθμος θα είναι άχρηστος στα συνοριακά σημεία, αν δεν έχει εκπαιδευτεί σε ένα σύνολο δεδομένων τόσο ποικιλόμορφο όσο και εκείνο που θα συναντήσει στην πραγματική ζωή, ενώ σύμφωνα με τα ευρήματα του Manchester Metropolitan University, όπου διεξήχθη η έρευνα για το iBorderCtrl, αποδεικνύεται πως οι αλγόριθμοι αναγνώρισης προσώπου είναι λιγότερο αποτελεσματικοί στην αναγνώριση μειονοτήτων, όταν έχουν εκπαιδευτεί σε σύνολα δεδομένων που αποτελούνται κυρίως από λευκά πρόσωπα¹⁴.

¹². Άρθρο 1 και 3 της Σύμβασης για τα Δικαιώματα των Ατόμων με Αναπηρία (CRPD) και του Προαιρετικού Πρωτοκόλλου και Άρθρο 1 και 3 της Σύστασης της Επιτροπής Υπουργών No. Rec(2004)10.

¹³. Πηγή: <https://www.iborderctrl.eu/Frequently-Asked-Questions>.

¹⁴. J. BITTLE, Lie detectors have always been suspect. AI has made the problem worse, MIT Technology Review, March 2020, <https://www.technologyreview.com/2020/03/13/905323/ai-lie-detectors-polygraph-silent-talker-iborderctrl-converus-neuroid/>.

Τέλος, το iBorderCtrl χρησιμοποιεί και επεξεργάζεται τεράστιο όγκο προσωπικών δεδομένων, καθώς μπορεί να έχει πρόσβαση όχι μόνο σε πληροφορίες που περιλαμβάνουν το όνομα, την καταγωγή και το φύλο του ταξιδιώτη, αλλά και σε βιομετρικά δεδομένα και χαρακτηριστικά συμπεριφοράς. Συμπερασματικά, ο έλεγχος της χρήσης του iBorderCtrl είναι αναγκαίο να αποτρέπει οποιαδήποτε παράνομη καταστρατήγηση, μεταξύ άλλων, των άρθρων 21 του ΧΘΔΕΕ, 8 και 14 της ΕΣΔΑ, 17 του ΔΣΑΠΔ και του ΓΚΠΔ.

Ο έλεγχος, εντούτοις, της εφαρμογής των τεχνολογιών που χρησιμοποιούνται στον τομέα της δίωξης του εγκλήματος χρήζει επέκτασης και εκτός των ευρωπαϊκών συνόρων, πράγμα που αποδεικνύεται από την ποικιλομορφία των συστημάτων που αναπτύσσονται και του χάσματος μεταξύ των δυνατοτήτων τους.

Το 2017, στο Ντουμπάι, έκανε την εμφάνισή του το πρώτο ρομπότ-αστυνομικός στον κόσμο, ονόματι RoboCop, εξοπλισμένο με ανιχνευτές συναισθημάτων, ώστε να ανιχνεύει τα συναισθήματα ενός ατόμου και να διαβάζει τις εκφράσεις του προσώπου του, τις χειρονομίες και τα σήματα των χεριών του. Συν τοις άλλοις, το ρομπότ μπορεί να αλλάζει την έκφρασή του ανάλογα με τις περιστάσεις και να χαιρετά τους ανθρώπους, επικοινωνώντας σε έξι γλώσσες. Αναπτύσσεται κυρίως σε τουριστικά μέρη, διαθέτει οθόνη αφής, όπου οι άνθρωποι μπορούν να καταγγείλουν ένα έγκλημα και λειτουργεί με ενσωματωμένη στα μάτια του κάμερα, η οποία στέλνει ζωντανές εικόνες στις αστυνομικές αρχές για τον εντοπισμό καταζητούμενων υπόπτων¹⁵. Στόχο δε των αρχών μέχρι το 2030 αποτελεί να χρησιμοποιούν ρομπότ-αστυνομικούς στο 25% του αστυνομικού σώματος¹⁶.

Την ίδια χρονική περίοδο αναπτύχθηκε στο Ισραήλ το ρομπότ Dogo, το οποίο κάνει, επίσης, χρήση της τεχνητής νοημοσύνης. Αυτό το ρομπότ διαθέτει ένα πιστόλι Glock. Μπορεί να ρίξει έως και πέντε σφαίρες σε δύο δευτερόλεπτα, να εισέλθει αθόρυβα σε ένα σπίτι, να ανέβει σκάλες, ακόμα και να ελιχθεί πάνω από εμπόδια. Με οκτώ κάμερες και αμφίδρομο ήχο, το Dogo επιτρέπει στην αστυνομία να επικοινωνεί με τους υπόπτους και να τους πυροβολεί. Εάν οι αρχές επιβολής του νόμου δεν θέλουν να σκοτώσουν υπόπτους, το Dogo μπορεί να χρησιμοποιήσει σπρέι πιπεριού ή μια εκτυφλωτική μονάδα φωτός για να προκαλέσει προσωρινή τύφλωση¹⁷. Το ρομπότ αυτό, σε συνδυασμό με παρόμοια τεχνολογικά συστήματα, όπως τετρακόπτερα drones¹⁸ και την ρομποτική έκδοση της μπουλντόζας D9 της Caterpillar¹⁹, ενισχύει τις επιχειρήσεις του Ισραηλινού στρατού στη Γάζα²⁰.

Ως απόρροια, είναι ξεκάθαρο πως όχι μόνο τα χαρακτηριστικά, αλλά και ο προορισμός των τεχνολογικών συστημάτων RoboCop και Dogo διαφέρει εντυπωσιακά, όπως άλλωστε συμβαίνει με πολυάριθμες εφευρέσεις τεχνητής νοημοσύνης στη μάχη κατά του εγκλήματος. Στο σημείο αυτό θα πρέπει να σημειωθεί ότι οι ΗΠΑ, το Ηνωμένο Βασίλειο και η Ρωσία απορρίπτουν τις εκκλήσεις για ρύθμιση ή απαγόρευση των ρομπότ δολοφόνων.

Εκ των ανωτέρω συνάγεται ότι ορισμένες τεχνολογίες τεχνητής νοημοσύνης επεμβαίνουν εξαιρετικά στην απόλαυση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, όπως όταν επιτρέπουν την αυτοματοποιημένη επεξεργασία πληροφοριών σε πρωτοφανή κλίμακα, ανοίγοντας τον δρόμο

¹⁵. M. C. LANIER, At, "From Papyrus to Cyber: How Technology Has Directed Law Enforcement Policy and Practice", Criminal Justice Studies, 2016.

¹⁶. A. A. SHOUK, First robot cop to join Dubai Police by May, official says, Gulf News, 2017 <https://gulfnews.com/uae/first-robot-cop-to-join-dubai-police-by-may-official-says-1.1993347>.

¹⁷. A. ALI / K. SHEHZAD / Z. FARID / M. U. FAROOQ, Artificial Intelligence Potential Trends in Military, Vol. 2 No. 1 (2021): Foundation University Journal of Engineering and Applied Sciences, σ. 9.

¹⁸. Euro-med Human Rights Monitor, Israel intensifies use of quadcopters to terrorise and target civilians in Gaza, with terrifying sounds and home invasions, Ιούνιος 2025, <https://euromedmonitor.org/en/article/6747/Israel-intensifies-use-of-quadcopters-to-terrorise-and-target-civilians-in-Gaza.-with-terrifying-sounds-and-home-invasions>.

¹⁹. The times of Israel, Israel's new unmanned bulldozers 'changing the paradigm' of war in Gaza, Απρίλιος 2025 <https://www.timesofisrael.com/israels-new-unmanned-bulldozers-changing-the-paradigm-of-war-in-gaza/>.

²⁰. Middle East Monitor (MEMO), Israel military company purchases robot dogs for use in Gaza war, Δεκέμβριος 2023, <https://www.middleeastmonitor.com/20231214-israel-military-company-purchases-robot-dogs-for-use-in-gaza-war/>.

για πιθανή μαζική παρακολούθηση και άλλες παραβιάσεις θεμελιωδών δικαιωμάτων. Στο πλαίσιο της ευρωπαϊκής έννομης τάξης, βάσει της αρχής της υπεροχής, το ευρωπαϊκό δημόσιο συμφέρον, το οποίο συχνά αναφέρεται ως κοινό καλό, υπερισχύει σε σχέση με εκείνο που επιφυλάσσεται για την εσωτερική έννομη τάξη ενός κράτους μέλους. Ως εκ τούτου, με σεβασμό στην αρχή της κρατικής κυριαρχίας, η κοινή συνεργασία των κρατών μελών μεταξύ τους, αλλά και των κρατών μελών με χώρες εκτός των ευρωπαϊκών συνόρων, σε κάθε θέμα που σχετίζεται με τη δίωξη του εγκλήματος, κρίνεται ζωτικής σημασίας, καθώς εξασφαλίζεται η αποτελεσματικότερη ρύθμιση, μεταξύ άλλων, των θεμάτων ασφαλείας μέσω συντονισμένων και λεπτομερών συνοριακών ελέγχων και, κατά συνέπεια, της κυκλοφορίας προσώπων και αγαθών, αποτρέποντας ή καταστέλλοντας τη διάπραξη διασυνοριακών εγκλημάτων, για παράδειγμα οικονομικής φύσης ή συνδεδεμένων με τρομοκρατικά κίνητρα.

Η κοινή αυτή συνεργασία θα μπορούσε να ευοδωθεί με τη θέσπιση μίας κεντρικής εποπτικής αρχής, έργο της οποίας θα είναι η οριοθέτηση, ο περιορισμός ή η απαγόρευση της χρήσης τεχνολογιών που δεν πληρούν την προϋπόθεση που τίθεται στα άρθρα 8 έως 11 της ΕΣΔΑ ως μέτρο «αναγκαίο σε μια δημοκρατική κοινωνία». Συγχρόνως, δεδομένου ότι η ποικιλία των τεχνολογιών καταπολέμησης του εγκλήματος επιτρέπει στα κράτη να επιλέξουν εκείνες που ταιριάζουν στις ανάγκες της αντεγκληματικής πολιτικής τους, η εποπτική αρχή θα εγγυάται ότι τα κράτη ενεργούν βάσει των ίδιων αξιών όταν πρόκειται για τεχνολογίες καταπολέμησης του εγκλήματος.

Τι χρειάζεται όμως για να συσταθεί μια κεντρική εποπτική αρχή; Κατά κύριο λόγο, η ύπαρξη μιας ισχυρής νομικής βάσης αναφορικά με την παρέμβαση στις αντεγκληματικές πολιτικές των κρατών, η πρωτοβουλία για τη σταδιακή δημιουργία μιας ενιαίας διεθνούς πολιτικής, που θα εναρμονίζει τη χρήση των τεχνολογιών στη μάχη κατά του εγκλήματος και ένας παγκόσμιος φορέας με μεγάλη επιρροή.

Σήμερα, η ΕΕ αποτελεί μία ισχυρή δύναμη με άποψη και μεγάλη επιρροή στο πολιτικό προσκήνιο. Αυτό δεν σημαίνει, ωστόσο, ότι η συνεκτικότητα του οικοδομήματος δεν απειλείται από ενδογενείς και εξωγενείς παράγοντες όπως η λιτότητα που συνεπάγεται την αργή ανάπτυξή της, τα μεγάλα προσφυγικά και μεταναστευτικά ρεύματα, καθώς και ο ανερχόμενος ακροδεξιός εθνικισμός. Είναι πράγματι αξιοσημείωτο πως θεωρείται ως η ισχυρότερη ένωση κρατών στην παγκόσμια ιστορία και διαθέτει εφάμιλλα χαρακτηριστικά με τις τωρινές υπερδυνάμεις, ήτοι τις ΗΠΑ, την Κίνα και τη Ρωσία. Πολλοί μελετητές και ακαδημαϊκοί έχουν υποστηρίξει πως η ΕΕ αποτελεί μία (δυναμική) υπερδύναμη²¹. Μεταξύ άλλων, ο καθηγητής Πολιτικής και Διεθνών Υποθέσεων Andrew Moravcsik υποστήριξε ότι στον κόσμο σήμερα υπάρχουν δύο υπερδυνάμεις, υποδεικνύοντας τις ΗΠΑ ως τη μία και την Ευρώπη ως την άλλη²², ενώ ο αρθρογράφος German Lopez, αξιολογώντας την ευρωπαϊκή απάντηση στην εισβολή της Ρωσίας στην Ουκρανία τον Μάρτιο του 2022, τόνισε πως η εικόνα της Ευρωπαϊκής Ένωσης ως υπερδύναμης που μπορεί να αλλάξει την παγκόσμια τάξη, προωθώντας τις φιλελεύθερες δημοκρατικές αξίες παγκοσμίως, είναι, πλέον, ορατή²³.

Ένα από τα βασικότερα πλεονεκτήματα της Ένωσης που συνάδουν με τον αποδιδόμενο σε αυτήν τίτλο της υπερδύναμης συνιστά η στρατιωτική της δύναμη. Η επένδυση σε αποθέματα αμυντικής τεχνολογίας, υλικού, η εκπαίδευση, η εμπειρία και ο αριθμός των στρατιωτικών της στρατευμάτων ανταγωνίζεται τα σχετικά αποθέματα των ΗΠΑ και αναμφίβολα υπερτερεί έναντι εκείνων της Κίνας. Παράλληλα με τις ΗΠΑ, η Ένωση έχει συμμετάσχει, αλλά, κυρίως,

²¹ J. McCORMICK, *The European Superpower*, Palgrave Macmillan, 2007, T. R. REID, *The United States of Europe*, Penguin Books, 2004, σ. 305.

²² In fact, the world today has two global superpowers. One is the United States - the other is Europe. Europe is the only region in the world, besides the United States, able to exert global influence across the full spectrum of power, from "hard" to "soft". Europe is the only region, besides the United States, that projects intercontinental military power. And European countries possess a range of effective civilian instruments for projecting international influence that is unmatched by any country, even the United States. These tools include European Union enlargement, neighborhood policy, trade, foreign aid, support for multilateral institutions and international law, and European values, σε A. MORAVCSIK, *Europe, the Second Superpower*, 2010, σ. 2.

²³ G. LOPEZ, *Europe awakens to superpower potential after Ukraine invasion*, International New York Times, 2022.

ηγηθεί, σε πολεμικές συγκρούσεις εκτός των συνόρων της τόσο σε στρατιωτικές επιχειρήσεις στο εσωτερικό εμπόλεμων χωρών όσο και σε στρατιωτικές αποστολές του ΟΗΕ. Διαθέτει, επιπλέον, μία εντυπωσιακή δεξιότητα στη «χειραγώγηση» των άλλων χωρών. Η ΕΕ τω όντι προσηλώνει τις ενέργειές της αναφορικά με τη διεθνή πολιτική στις διαπραγματεύσεις με τους κρατικούς παράγοντες. Για την ακρίβεια, εκλέγοντας μη στρατιωτικά μέσα, επιδιώκει την επίλυση καίριων παγκόσμιων προβλημάτων που σχετίζονται, μεταξύ άλλων, με την οικονομία, την υγεία, τα ανθρώπινα δικαιώματα και το έγκλημα²⁴. Κατά συνέπεια, δύναται να προωθεί στόχους εξωτερικής πολιτικής και να χειραγωγεί τα άλλα κράτη, παροτρύνοντάς τα να ενεργούν σύμφωνα με τα συμφέροντά της, διαμέσου της διάδοσης ιδεών, πληροφοριών και θεσμών. Το πιο ουσιαστικό εργαλείο στις διαπραγματεύσεις με άλλα κράτη είναι η οικονομική δύναμή της. Η σκόπιμη προβολή της οικονομικής ισχύος της προξενεί πολιτικές υποχωρήσεις εκ μέρους κρατών που επιχειρούν να αποτρέψουν την ανακοπή της πρόσβασής τους στις ευρωπαϊκές αγορές. Η ΕΕ, όπως επιβεβαιώνεται και από τα δεδομένα της Παγκόσμιας Τράπεζας, όχι μόνο αποτελεί τη δεύτερη μεγαλύτερη οικονομία, αλλά και τον μεγαλύτερο έμπορο αγαθών και υπηρεσιών στον κόσμο²⁵. Την ισχυρή της θέση στην οικονομία αποδεικνύουν, εξάλλου, και τα στρατιωτικά της αποθέματα, τα οποία συνιστούν οικονομική επένδυση και παρακαταθήκη για τις επόμενες γενεές.

Οι διμερείς ή πολυμερείς συμφωνίες μεταξύ των κυβερνήσεων των ευρωπαϊκών κρατών και τρίτων χωρών αποτελούν πάγια τακτική της Ευρώπης για την άσκηση δραστηρικής επιρροής. Η πάγια αυτή τακτική αξιοποιείται και στον τομέα του εμπορίου για την πρόσβαση σε νέες αγορές, όπου οι συμφωνίες με τρίτες χώρες δεν εντείνουν μόνο την οικονομική δραστηριότητα μεταξύ των συμβαλλομένων, αλλά δημιουργούν, ταυτόχρονα, μία σχέση αλληλεξάρτησης που αποκτά πολιτικές προεκτάσεις. Η εμπορική πολιτική συνιστά σύμφωνα με το άρθρο 207 ΣΛΕΕ αποκλειστική αρμοδιότητα της ΕΕ, η οποία ως μέλος του ΠΟΕ υποστηρίζει το έργο του και λειτουργεί ως κεντρικός μοχλός ανάπτυξης του διεθνούς εμπορίου. Λόγω της προνομιακής της θέσης στον εμπορικό τομέα έχει τη δυνατότητα να επιβάλει την υιοθέτηση υψηλών προτύπων στα προϊόντα, τα οποία αποτελούν μέρος των συναλλαγών της με τρίτες χώρες²⁶, ενώ με τον ίδιο τρόπο επιδιώκει να προωθήσει τις αξίες της²⁷. Ως εκ τούτου, η επιβολή κυρώσεων σε τρίτα κράτη, που έχουν ως απόρροια να διακόπτουν τις εμπορικές σχέσεις της Ευρώπης με αυτά εξαιτίας παραβιάσεων συνθηκών ή κανόνων, έχει ιδιαίτερη βαρύτητα στις διεθνείς εξελίξεις.

Τα μέλη της ΕΕ μοιράζονται ιδέες και αξίες και συνεργάζονται στενά για την πραγμάτωσή τους. Ακόμη κι όταν η Ένωση δεν θεσπίζει έναν Κανονισμό ή μία Οδηγία που επιβάλλει ομοιόμορφη συμπεριφορά στα νομικά συστήματα των μελών, τα τελευταία πολύ συχνά επιδιώκουν τη σύμπνοια των ενεργειών τους, η οποία αναμφίβολα συνδράμει στην ολοκλήρωση του ευρωπαϊκού οικοδομήματος και λειτουργεί ως υπόσχεση για τη διατήρησή του στο μέλλον. Την ομοιόμορφη συμπεριφορά των μελών ενισχύει και η νομολογία τόσο του ΔΕΕ, όσο και του ΕΔΔΑ. Η διαφωνία ενός κράτους μέλους σχετικά με ζητήματα πολιτικής ή η αμφισβήτηση των προταθέντων από την Ένωση λύσεων δεν συνεπάγεται τον κλυδωνισμό των ευρωπαϊκών θεσμών. Αντιθέτως, όταν προκύπτουν σοβαρές διαφωνίες, οι χώρες συχνά

²⁴. Meanwhile, across the pond, Europeans - often by accident - have been developing a new kind of power that cannot be measured in terms of military budgets or smart-missile technology. It works in the long term, and is about reshaping the world rather than winning short-term tussles. And when we stop looking at the world through American eyes, we can see that each element of European "weakness" is in fact a facet of its extraordinary transformative power, σε M. LEONARD, Europe: the new superpower, Center for European Reform, 2005.

²⁵. Global Trade Magazine, EU TRADE, <https://www.globaltrademag.com/eu-trade/>, European Commission, Official Website of the European Union, EU position in world trade, <https://policy.trade.ec.europa.eu/eu-trade-relationships-country-and-region/eu-position-world-trade-en>.

²⁶. The EU seeks increasingly to export its regulatory practices; and FTAs (Free Trade Agreements) are a tempting vehicle. International organisations and multilateral, regional and bilateral agreements are all used to promote the adoption of EU standards on product safety, the environment, corporate governance and a host of other issues, σε R. SALLY, Looking East: The European Union's New Trade Negotiations in Asia, European Centre for International Political Economy, 2007, σ. 9.

²⁷. The EU always links its "non-trade" goals to its trade agreements, preferably by having non-trade provisions in such agreements. Global Europe, under the heading of "social justice", seeks to "promote our values, including social and environmental standards and cultural diversity around the world", σε Η ΙΔΙΑ, ό.π., σ. 9.

απέχουν παραμερίζοντας τις αμφιβολίες των κυβερνήσεών τους και επιτρέπουν στην ΕΕ να ασκεί τη συλλογική της εξουσία σε τομείς μείζονος σημασίας, δίχως οι διαφωνίες αυτές να αποτελούν πρόσκομμα για την πρόοδο της Ένωσης. Πολλάκις, στις κυβερνήσεις των κρατών αναγνωρίζονται περιθώρια διαφορετικής εκτίμησης μίας κατάστασης και εκλογής διακριτών μέσων για την επίτευξη σκοπών δημοσίου συμφέροντος. Ασφαλώς, με έρεισμα την ύψιστη αρχή της υπεροχής, το ευρωπαϊκό δημόσιο συμφέρον, το οποίο απαντάται συχνά ως *common good*²⁸, υπερτερεί σε σχέση με εκείνο που επιφυλάσσεται για την εσωτερική έννομη τάξη ενός μέλους²⁹. Συνεπώς, με σεβασμό μεν στην αρχή της εθνικής-κρατικής κυριαρχίας, η ομοιόμορφη συνεργασία των κρατών μελών σε κάθε θέμα αναγόμενο στην κοινωνική, οικονομική και πολιτική πραγματικότητα προκρίνεται ως καταλληλότερη. Με τον τρόπο αυτό επιτυγχάνεται αποδοτικότερη ρύθμιση, μεταξύ άλλων, των ζητημάτων ασφαλείας με συντονισμένους και λεπτομερείς ελέγχους των συνόρων και ως απόρροια της κυκλοφορίας προσώπων και αγαθών, αποτρέποντας ή καταστέλλοντας τη διάπραξη διασυνοριακών εγκλημάτων, επί παραδείγματι, οικονομικής φύσεως ή σχετιζόμενων με τρομοκρατικά κίνητρα. Η υποχρέωση των κρατών μελών να ενεργούν από κοινού σε ζητήματα ασφαλείας συνέβαλε στην ανάπτυξη τεχνολογικών εφαρμογών. Η υποχρέωση αυτή μπορεί να μην επιβάλλεται, πάντοτε, επίσημα στα κράτη, ωστόσο, σε αρκετές περιπτώσεις προκύπτει από άτυπους κανόνες και γενικές ρήτρες που αποδίδουν το ευρύτερο πνεύμα συνεργασίας στην Ευρωπαϊκή Ένωση. Χαρακτηριστικές περιπτώσεις συνιστούν η σύμφωνη με τις επιταγές του ΟΗΕ δράση των κρατών μελών αναφορικά με τις ύψιστες κοινωνικές αξίες, αλλά και η πλειοψηφική προσχώρησή τους στο ΝΑΤΟ με απώτερο σκοπό την παραγωγικότερη συλλογική άμυνα.

Οι ευρωπαϊκές αξίες και ιδέες ταξιδεύουν ανά τον κόσμο δημιουργώντας σταθερές βάσεις δημοκρατισμού. Ένας από τους παράγοντες οι οποίοι συντείνουν στη διάδοση ευρωπαϊκών ιδεών, που ασκούν εν τέλει κορυφαία επιρροή στη διαμόρφωση των εννόμων τάξεων, είναι η εκπαίδευση. Τα πανεπιστήμια της Ευρώπης υποδέχονται κάθε χρόνο τον μεγαλύτερο αριθμό διεθνών φοιτητών σύμφωνα με τα ευρήματα του Institute of International Education ξεπερνώντας πανηγυρικά εκείνα των ΗΠΑ που έπονται³⁰. Σε αυτή την επιτυχία της Ευρώπης στον τομέα της εκπαίδευσης συμβάλλουν οι διμερείς συμφωνίες μεταξύ των κυβερνήσεων των ευρωπαϊκών κρατών και τρίτων χωρών ιδίως μέσω του προγράμματος κινητικότητας φοιτητών Erasmus+³¹. Η επιτυχημένη συνεργασία της Ευρώπης με τρίτες χώρες, η διάδοση του ευρωπαϊκού πολιτισμού, που θαυμάζεται διεθνώς, όπως συνάγεται από την προτίμηση των ευρωπαϊκών πανεπιστημίων, η οικονομική της ανάπτυξη, καθώς και η ήπια δύναμη που διαθέτει στη διαχείριση ζητημάτων μείζονος σημασίας αποδεικνύουν τη συνεισφορά της στη δημιουργία και στην εύρυθμη λειτουργία θεσμών που προασπίζονται θεμελιώδεις αρχές με

²⁸. W. HUSSAIN, "The Common Good", The Stanford Encyclopedia of Philosophy, (Spring) έκδ. Φεβρουάριος 2018, E. N. Zalta (ed.).

²⁹. Ο Καθηγητής Ευρωπαϊκού Δικαίου Π. Στάγκος παρατήρησε μέσα από την αξιολόγηση της νομολογίας του ΔΕΚ πως «η κοινοτική νομολογία επιφυλάσσει εξέχουσα θέση στην έννοια του κοινού συμφέροντος, το οποίο υπερβαίνει τόσο τα ιδιαίτερα συμφέροντα των επιχειρήσεων (ΔΕΚ, 1960, Compagnie des Hauts Fourneaux και Fondéries de Givors), όσο και τα συλλογικά συμφέροντα συγκεκριμένων ομάδων οικονομικών παραγόντων (ΔΕΚ, 1972, Grands Moulins de Paris), επιβάλλει στα κράτη μέλη να το λαμβάνουν πλήρως υπόψη (ΔΕΚ, 1990, Επιτροπή/Γερμανίας), προϋποθέτει ότι κάθε κράτος μέλος θα απέχει από κάθε μέτρο αντίθετο προς το κοινό συμφέρον (ΔΕΚ, 1987, Deufil), αξιώνει από όλα τα κράτη μέλη να ενεργούν ως διαχειριστές του κοινού συμφέροντος (ΔΕΚ, 1981, Tymen), από δε τα κοινοτικά όργανα να είναι οι θεματοφύλακές του (ΔΕΚ, 1962, Αίτηση άδειας κατασχέσεως εις χείρας της Ανώτατης Αρχής του ΕΚΑΧ)», σε Π. Ν. ΣΤΑΓΚΟΣ / Ε. Ρ. ΣΑΧΠΕΚΙΔΟΥ, Δίκαιο των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων και της Ευρωπαϊκής Ένωσης, 2000, σ. 65.

³⁰. A world on the move, Institute of International Education (IIE), Μάρτιος 2018, <https://www.iie.org/Research-and-Insights/Publications/A-World-on-the-Move>.

³¹. Το πρόγραμμα Erasmus θεσπίστηκε το 1987 ως πρόγραμμα ανταλλαγών για φοιτητές της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης. Σήμερα, το Erasmus+ παρέχει ένα ευρύ φάσμα δυνατοτήτων στους τομείς της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης, της επαγγελματικής εκπαίδευσης και κατάρτισης, της σχολικής εκπαίδευσης, της εκπαίδευσης ενηλίκων, της νεολαίας και του αθλητισμού. Πηγή: https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/el/MEMO_17_83.

σπουδαιότερους τους μόνιμους δικαιοδοτικούς μηχανισμούς, λόγω χάρη, του Διεθνούς Ποινικού Δικαστηρίου.

Η άποψη πως η ΕΕ αποτελεί υπερδύναμη βρίσκει, οπωσδήποτε, και πολέμιους³², οι οποίοι ως επί το πλείστον διατείνονται πως το *suī generis* μόρφωμα να μεν διαθέτει αρκετά από τα χαρακτηριστικά μίας υπερδύναμης, εντούτοις δεν έχει πετύχει τον στόχο αυτό και πιθανώς ουδόλως να το κατορθώσει³³. Παρά ταύτα, η θέση της ΕΕ στον κόσμο είναι ισχυρή, γεγονός που αποδεικνύεται από τη μεγάλη επιρροή της στον τομέα της πολιτικής και της νομοπαραγωγής. Η ΕΕ έχει υπάρξει πρωτοπόρα σε κρίσιμους τομείς με αξιοσημείωτα παραδείγματα, εκείνα των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα με την ίδρυση της πρώτης Διεθνούς Σύμβασης για την προστασία του ατόμου από την αυτοματοποιημένη επεξεργασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα, ήτοι της Σύμβασης 108 του Συμβουλίου της Ευρώπης καθώς και εκείνων της τεχνητής νοημοσύνης με την ψήφιση του Κανονισμού 2024/1689. Όπως και η Σύμβαση 108 για την προστασία δεδομένων, η οποία έχει κυρωθεί από 55 κράτη, συμπεριλαμβανομένων κρατών εκτός ευρωπαϊκών συνόρων, καθώς και της ίδιας της Ένωσης και έχει επηρεάσει τη νομοπαραγωγή διεθνώς, όπως στον Καναδά και την Καλιφόρνια, έτσι και ο Κανονισμός για την Τεχνητή Νοημοσύνη έχει ήδη εμπνεύσει προς νομοθέτηση κράτη όπως ο Καναδάς, η Βραζιλία και το Περού³⁴, ενώ, αν και δεν έχει ακόμη ψηφιστεί σχετικός ομοσπονδιακός νόμος, Πολιτείες της Αμερικής κατέθεσαν το έτος 2024 περίπου 700 νομοσχέδια για την τεχνητή νοημοσύνη, εκ των οποίων σχεδόν 100 ψηφίστηκαν και εφαρμόστηκαν³⁵.

Για να συνειδητοποιήσουμε την άξια του Κανονισμού της Τεχνητής Νοημοσύνης, αρκεί να σκεφτούμε ότι με βάση το άρθρο 6 παρ. 1 του Κανονισμού, το προαναφερθέν σύστημα iBorderCtrl κατατάσσεται ως υψηλού κινδύνου, διότι προορίζεται να εκτελέσει προπαρασκευαστικό καθήκον αξιολόγησης και διενεργεί κατάρτιση προφίλ φυσικών προσώπων με συνέπεια να απαιτείται για τη χρήση του ειδική διαδικασία δοκιμών και υποβολής αναφορών, συστηματικής επανεξέτασης και επικαιροποίησης. Πέρα από τις πρωτοβουλίες για τη νομοθέτηση, είναι αξιοσημείωτο ότι πολλές παγκόσμιες εταιρείες τεχνολογίας δραστηριοποιούνται στην Ευρώπη, ότι κάθε χρόνο πραγματοποιούνται πολλές ιδιωτικές επενδύσεις σε ευρωπαϊκές νεοφυείς εταιρείες τεχνολογίας και σχολές προγραμματισμού και ότι υπάρχουν πρωτοβουλίες για τη χρηματοδότηση της καινοτομίας και της έρευνας σε νεοφυή τεχνολογικά έργα, όχι μόνο σε τεχνολογικά προηγμένες χώρες, όπως η Σουηδία και η Γερμανία, αλλά και σε λιγότερο τεχνολογικά ανεπτυγμένες χώρες, όπως η Εσθονία, η Σλοβακία, η Πολωνία και η Ουγγαρία. Εξάλλου, αρκεί να θυμηθούμε από πού ξεκίνησαν όλα, δεδομένου ότι ο Παγκόσμιος Ιστός δημιουργήθηκε στο CERN της Ελβετίας από έναν Βρετανό!

³². C. HAAS, The European Union: A Global Power?, 2009, M. SMĘTKOWSKI / M. DĄBROWSKI, Economic crisis, Cohesion Policy and the eroding image of the European Union at the regional level, Reg Sci Policy Pract., 11, 2019, σ. 713-732.

³³. Hitherto the EU has nonetheless been able to more than hold its own in international regulatory politics, where it has remained more cohesive and states are less constrained in their decision-making by multilateral rules and processes...Collectively, the military budgets and forces of the EU member states dwarf those of any country in the world apart from the US (see table six). It has a comparatively large and wealthy population. In short, the EU possesses many of the requisite 'ingredients' of a world power...The mere possession of power capabilities, material or otherwise, nonetheless does not suffice for a state (or state-like entity) to exercise international power., σε D. WEBBER, DECLINING POWER EUROPE, European Review of International Studies, Vol. 3, No. 1 (Spring 2016), σ. 48-52.

³⁴. A. BOLOGA, Burying the Brussels Effect? AI Act Inspires Few Copycats, CEPA, April 2025, <https://cepa.org/article/burying-the-brussels-effect-ai-act-inspires-few-copycats/>, Peru advances with EU-inspired artificial intelligence regulation, bnamericas, February 2024, <https://www.bnamericas.com/en/news/peru-advances-with-eu-inspired-artificial-intelligence-regulation>.

³⁵. M. S. MARTIN et al., States Begin To Regulate AI in Absence of Federal Legislation, May 2024, <https://perkinscoie.com/insights/update/states-begin-regulate-ai-absence-federal-legislation>, P. GROSS, European Union AI regulation is both model and warning for U.S. lawmakers, experts say, News from the State, May 2025, <https://www.newsfromthestates.com/article/european-union-ai-regulation-both-model-and-warning-us-lawmakers-experts-say>.